

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr.

Wilno, dnia 2 października 1930 roku.

327.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

1. "Lietuvos Aidas" o słuszności stanowiska d-ra Zauniusa w Genewie.-	I.	1.
2. "Diena" w sprawie kłajpedzkiej.-	"	1.
3. Przebieg sprawy polsko-litewskiej w Lidze Narodów w ujęciu "Lietuvos Aidasa".-	"	2.
K r o n i k a .		
4. Wyjazd ludowców na międzynarodowy zjazd rolników.-	"	2.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

5. Projekt nowej ustawy o samorządach miejskich.-	III.	1.
K r o n i k a .		
6. Narady ludowców w sprawie memorjału do rządu.-	"	3.
7. Dokoła sprawy prałata Olszewskiego.-	"	3.

--000--

§

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Aidas" o słuszności stanowiska d-ra Zauniusa w Genewie.

"Lietuvos Aidas" Nr.221 z dn.29.IX.1930 r. Art.p.t."Sprawy litewskie w Genewie". Streszczenie:

Na tegorocznej sesji Rady Ligi Narodów kilkakrotnie poruszano sprawy, dotyczące Litwy. Przewodniczący delegacji litewskiej, dr.Zaunius, naogół trafnie przed swym wyjazdem do Genewy przewidział obrót, jaki mogą przyjąć sprawy litewskie. Opinia d-ra Zauniusa w sprawie tranzytowej okazała się słuszną i sprawa ta została ponownie z płaszczyzny technicznej przeniesiona na płaszczyznę polityczną, o co też chodziło rządowi litewskiemu. Dosyć niespodziewanie rząd niemiecki zgodził się poprzeć skargę Kłajpedzian do Ligi Narodów, czego społeczeństwo litewskie ze strony Niemiec nie oczekiwało. Społeczeństwo Litwy wie jednak, iż rząd litewski nie popełnił w kraju Kłajpedzkim ani jednego kroku, któryby należało ukrywać i dlatego nie okazało większego poruszenia z powodu poparcia skargi przez Niemcy.

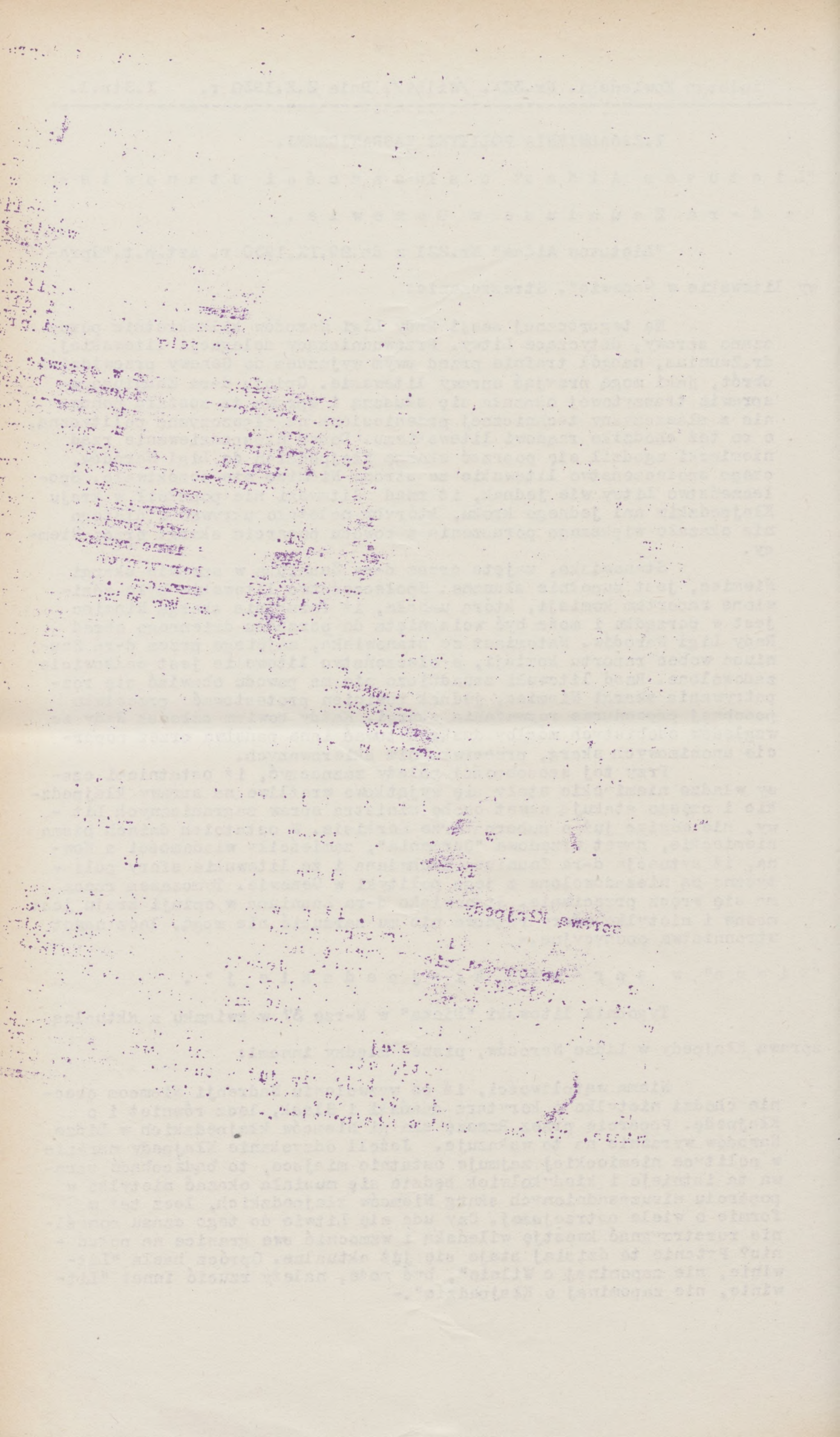
Stanowisko, zajęte przez d-ra Zauniusa w sprawie skargi Niemiec, jest zupełnie słusne. Społeczeństwo litewskie było zdziwione raportem komisji, która uznała, iż formalnie skarga Niemiec jest w porządku i może być wciągnięta do porządku dziennego obrad Rady Ligi Narodów. Natomiast ze stanowiska, zajętego przez d-ra Zauniusa wobec raportu komisji, społeczeństwo litewskie jest całkowicie zadowolone. Rząd litewski zasadniczo nie ma powodu obawiać się rozpatrywania skargi Niemiec, jednak powinien protestować przeciwko podobnej procedurze rozważania skargi. Każdy bowiem członek Rady ze względów osobistych mógłby dyskredytować inne państwa przez poparcie anonimowych skarg, przeciwko nim skierowanych.

Przy tej sposobności należy zaznaczyć, iż ostatnimi czasami władze niemieckie stały się wyjątkowo wrażliwe na sprawy kłajpedzkie i często atakują nawet osobę ministra spraw zagranicznych Litwy, nie mówiąc już o gubernatorze Merkisie. W ostatnich dniach pisma niemieckie, nawet urzędowa "Germania", zamieściły wiadomości z Kowna, iż sytuacja d-ra Zauniusa zachwiana i że litewskie sfery polityczne są niezadowolone z jego polityki w Genewie. Tymczasem rzecz ma się wręcz przeciwnie. Stanowisko d-ra Zauniusa w opinii kraju jest mocne i nie tylko sfery rządowe nie mu zarzucić nie mogą, lecz nawet stronnictwa opozycyjne.-

"Diena" w sprawie kłajpedzkiej.

Tygodnik litewski "Diena" w Nrze 37 w związku z aktualną sprawą Kłajpedy w Lidze Narodów, pisze między innymi:

Niema wątpliwości, iż po wyzwoleniu Nadrenji Niemcom obecnie chodzi nie tylko o korytarz gdański i Śląsk, lecz również i o Kłajpedę. Poparcie przez Rzeszę skargi Niemców kłajpedzkich w Lidze Narodów wyraźnie na to wskazuje. Jeżeli odzyskanie Kłajpedy narazie w polityce niemieckiej zajmuje ostatnie miejsce, to bądźco bądź sprawa ta istnieje i kiedykolwiek będzie się musiała okazać nie tylko w poparciu nieuzasadnionych skarg Niemców kłajpedzkich, lecz też w formie o wiele ostrzejszej. Czy uda się Litwie do tego czasu pomysłnie rozstrzygnąć kwestję wileńską i wzmocnić swe granice na południu? Pytanie to dzisiaj staje się już aktualne. Oprócz hasła "Litwinie, nie zapominaj o Wilnie", być może, należy rzucić inne: "Litwinie, nie zapominaj o Kłajpedzie".-

Przebieg sprawy polsko-litewskiej w Lidze Narodów w ujęciu "Lietuvos Aidas".

"Lietuvos Aidas" Nr. 222 z dn. 30.IX.1930 r. Art. p.t. "Nasza sprawa z Polską na 61 sesji Rady Ligi Narodów w świetle dokumentów".

Streszczenie:

Dnia 23-go września "Rytas" zamieścił artykuł wstępny, w którym dość oryginalnie przedstawił przebieg naszej sprawy z Polską na sesji Rady Ligi Narodów. Zarzuca on d-rowi Zauniusowi przyjęcie propozycji rozpoczęcia bezpośrednich rokowań polsko-litewskich, a tak samo pominięcie milczeniem dwóch spraw z noty rządu polskiego, mianowicie - wypadków w Dmitrówce i nazwania tego "incydentem granicznym". Ponieważ artykuł ten mógłby wielu wprowadzić w błąd, uważamy za konieczne podać w tłumaczeniu tekst raportu *Comptes rendus* de Leon dla tych, którzy nie mieli możliwości zaznajomić się z nim bezpośrednio na posiedzeniach Rady. Raport ten brzmi następująco:

"Rząd litewski listem z dnia 31 lipca 1930 r. z Kowna, który to list był panom zakomunikowany, prosił wciągnąć na porządek dzienny prac Rady kwestję incydentów, jakie miały miejsce w rejonie linii administracyjnej: sprawę łamania podpisanej w Królewcu tymczasowej umowy, jak również jego żądanie, aby Rada wyznaczyła komisję, złożoną z obywateli neutralnych państw.

Odpowiadając na sprawozdanie, złożone Radzie o tym liście przez generalnego sekretarza, rząd polski w swym piśmie z dnia 20 sierpnia 1930 r., nie wypowiadając się z natury rzeczy o zarzutach, wysuwanych ze strony rządu litewskiego, a dotyczących incydentów pogranicznych i łamania tymczasowego układu królewieckiego, wyraża przekonanie, iż nie zachodzi potrzeba modyfikowania procedury dla incydentów pogranicznych, przewidzianej w ustępie 7 rezolucji Rady z dnia 10 grudnia 1927 r. i oświadcza, że nie może się zgodzić na stworzenie proponowanej przez rząd litewski komisji. Oprócz tego rząd polski oświadczył, że jest przygotowany do rozpoczęcia bezpośrednich rokowań z rządem litewskim w celu uregulowania kwestji komunikacji na rzekach pogranicznych.

Rada w swych rezolucjach z dnia 10 grudnia 1927 r. i 14 grudnia 1928 r. miała już sposobność polecać rządowi polskiemu i litewskiemu bezpośrednie rokowania, któreby pozwoliły ustalić stosunki, jakieby mogły zapewnić między obu sąsiednimi państwami porozumienie, od którego zależy pokój, polecić zawarcie układów w sprawach handlowych i nawiązanie normalnych dobrych sąsiedzkich stosunków.

Jestem pewien, iż moi koledzy zgodzą się ze mną, że w tym wypadku można stosować tę samą metodę i że oba rządy należą do wprowadzenia w tych krajach porządku i spokoju.

Uważając za swój obowiązek szacowanie każdego wysiłku w pracy nad wprowadzeniem spokoju i zgody, rozpoczętej 10 grudnia 1927 r., Rada niewątpliwie będzie śledziła, jak to jest w jej zwyczaju, przebieg rokowań i zażąda, od obu stron sprawozdania o ich stanie do swej następnej sesji".

Wyzjazd ludowców na międzynarodowy zjazd rolników. Dnia 20 października odbędzie się w Pradze międzynarodowy zjazd rolników. Zaproszenie na ten zjazd otrzymał centralny komitet ludowców. Jako delegaci komitetu, udadzą się na zjazd: adwokaci Toluszys i Słeszewicz.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Projekt nowej ustawy o samorządach miejskich.

W uzupełnieniu swej notatki o opracowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych statucie samorządowym, "Idische Stimme" podaje ważniejsze ustępy z tego statutu:

Statut rozróżnia dwa rodzaje miast: z prawami powiatowymi i gminnymi. Prawa powiatowe przysługują miastom: Kownu, Szawłom, Poniewieżowi, Wilkomierzowi i Marjampolowi. Z praw gminnych korzystają wszystkie pozostałe miasta, które przed opublikowaniem pomienionej ustawy stanowiły samorządową jednostkę, prawa powiatowe miasta mogą otrzymać jedynie w drodze ustawodawczej. Na prośbę mieszkańców i za uchwałą Gabinetu Ministrów mogą miasta otrzymać prawa gminne. W drodze ustawodawczej mogą być miasta również pozbawione praw powiatowych i gminnych, o ile warunki w miastach uległy zmianie. Granice miasta ustala Gabinet Ministrów. Plan miasta opracowuje samorząd i przesyła go do zatwierdzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Następnie przepisy ogólne oznaczają funkcje samorządów w dziedzinie szkolnictwa, urządzeń miejskich, ochrony społecznej, dozoru sanitarnego i t.d.

Samorządom miejskim przysługuje prawo wydawania rozporządzeń obowiązujących i przepisów i za uchylenie się od wykonywania tych rozporządzeń i przepisów nakładania grzywny na sumę 500 lt. O ile samorząd miejski nie wykonywało należycie swych obowiązków, jakie przewiduje ustawa, wówczas pracę samorządów mogą wykonywać organy rządowe kosztem samorządów.

Organ samorządu miejskiego stanowią: w miastach z prawami gminnymi: rada miejska, burmistrz i komisja rewizyjna, w miastach z prawami powiatowymi: rada miejska, zarząd miejski i komisja rewizyjna.

Rada miejska składa się z prezesa, burmistrza, jego zastępcy i członków, którzy zostają obrani.

W mieście stołecznym $\frac{2}{3}$ radnych zostaje obranych, $\frac{1}{3}$ zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych z pośród osób, które się znajdują na sprawach miejskich. Liczba radnych zostaje ustalona w sposób następujący: miasto z ludnością 5.000 mieszkańców obiera 12 radnych, z 10.000 - 15 radnych, z 20.000 - 18, z 40.000 - 21, z 60.000 - 24, z 80.000 - 27, z 100.000 - 30 radnych.

Radni zostają obrani na trzy lata w drodze powszechnych, tajnych i bezpośrednich wyborów, na podstawie proporcjonalnego systemu wyborczego. W wyborach radnych mają prawo brać udział wszyscy obywatele litewscy, którzy ukończyli 24 lata, mieszkają w mieście nie mniej niż 1 rok, posiadają w słowie i na piśmie język państwowy, wynajmują na swe użycie mieszkanie, lub posiadają nieruchomość, względnie jakiegokolwiek przedsiębiorstwo przemysłowe lub handlowe, czy też są urzędnikami państwowymi lub pracownikami samorządowymi lub wreszcie otrzymali wyższe wykształcenie.

Jako radny, może być obrana osoba, posiadająca prawo obierania, oprócz naturalizowanych, o ile przekroczyła 30 lat i w słowie i na piśmie posiada język państwowy. Nie mają prawa obierania i obieralności osoby, które sąd pozbawił praw obywatelskich, względnie je ukrócił, osoby, przeciwko którym prowadzone jest dochodzenie śledcze, względnie sądowe, w sprawie, grożącej pozbawieniem lub ukróceniem ich praw, lub wspierane przez instytucje państwowe, samorządowe, względnie społeczne /oprócz inwalidów i emerytów/, oraz uznane przez sąd za bankrutów.

O dniu wyborów ogłasza Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, mając na względzie, aby między ogłoszeniem wyborów a wyborami był 2-miesięczny odstęp. Miasto tworzy jeden okręg wyborczy, który może być podzielony na rewiry wyborcze. Celem przeprowadzenia wyborów

zostaje zamianowana komisja wyborcza. W miastach, które zostają podzielone na rewiry wyborcze, zostaje nadto obrana okręgowa komisja wyborcza. Celem przeprowadzenia wyborów zostają sporządzone listy osób, uprawnionych do głosowania. W spisach zostają podane imiona i nazwiska wybierających, tudzież ich wiek, zatrudnienie i miejsce zamieszkania.

Zażalenia, złożone przez uprawnionych do głosowania, rozważane są w ciągu 55 dni. Grupa uprawnionych do głosowania składa listę kandydatów nie później niż na 3 tygodnie przed wyborami.

Każda lista kandydatów powinna być podpisana przez 25 uprawnionych do głosowania oraz przez samego kandydata. Kandydat na radnego może figurować jedynie na jednej liście kandydatów. Liczba kandydatów spisu nie może być większa, niż liczba radnych. O ile kandydat figuruje na kilku listach, powinien zawiadomić zarząd miejski, jaką listę sobie obiera, aby z pozostałych zostać wykreślonym. Na 2 tygodnie przed wyborami należy zakomunikować o blokach wyborczych.

O ile w jakimkolwiek mieście złożona jest tylko jedna lista kandydatów, bądź kilka, ale z ogólną ilością kandydatów, nie przekraczającą liczby radnych, bądź wcale nie są zgłoszone listy kandydatów, wówczas pozostaje stara rada miejska. Nie później niż w 3 miesiące powinny być w owym mieście rozpisane nowe wybory. Wybory trwają dwa tygodnie. Wszyscy pracujący winni być zwalniani od pracy, gdy mają głosować.

Projekt ustawy samorządowej przewiduje procedurę wyborów, która się nie różni od procedury, ustalonej przez istniejące ustawy. Zostaje jedynie niewprowadzonym punkt, ustalający, iż o ile kilku kandydatów otrzyma równą ilość głosów, wówczas pierwszeństwo zostaje przyznane kandydatowi starszemu. O ile radny ustępuje z rady, wówczas miejsce jego zajmuje dalszy kandydat spisu; o ile kandydaci tacy nie istnieją, miejsce pozostaje niezajętym.

Prawo zwołania posiedzenia rady miejskiej przysługuje burmistrzowi, komisji rewizyjnej, 1/3 radnych, naczelnikowi powiatu i dyrektorowi departamentu samorządowego. Posiedzenie rady jest prawem, o ile bierze w niem udział sam burmistrz, jego zastępca i nie mniej, niż połowa wszystkich radnych.

Rada miejska obiera kandydatów na burmistrza, jego zastępcę i członków zarządu miejskiego. Zatwierdza ona etaty samorządu, budżet, ustala podatki, oznacza przepisy prowadzenia gospodarki miejskiej, rozstrzuca nadzór nad działalnością samorządu i innemi sprawami, mającymi związek z gospodarką miejską.

Każde miasto z prawami powiatowymi obiera przedstawiciela do rady powiatowej na 3 lata. Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo rozwiązania rady miejskiej i rozpisania nowych wyborów nie później niż w 2 miesiące po rozwiązaniu. Obowiązki w miastach powiatowych wykonywuje wówczas zarząd miejski, w miastach zaś z gminami powiatowymi - burmistrz.

Rada miejska zostaje wybierana na 5 lat. Rada obiera 3 kandydatów na stanowisko burmistrza. W miastach z prawami gmin spis tych kandydatów zostaje przesłany naczelnikowi powiatu, w miastach powiatowych - Ministrowi Spraw Wewnętrznych, celem zatwierdzenia. Jeden kandydat zostaje zamianowany, jako burmistrz, pozostali - jako jego zastępcy. O ile naczelnik powiatu, lub Minister Spraw Wewnętrznych nieuzna za możliwe zatwierdzić obranych kandydatów, powinna rada miejska nie później niż w 2 tygodnie zgłosić celem zatwierdzenia nową listę kandydatów. O ile poraz drugi kandydaci nie zostaną zatwierdzeni, wówczas zarząd miejski ~~staje~~ zostaje zamianowany w miastach powiatowych przez Ministra Spraw Wewnętrznych, w mieście stołecz - nem zaś Minister Spraw Wewnętrznych przesyła listę celem zatwierdzenia prezydentowi państwa. O ile w mieście stołecznym kandydaci nie zostaną zatwierdzeni po zgłoszeniu ponownej listy kandydatów, wówczas prezydent państwa sam mianuje zarząd miejski. Obrany i zatwierdzony zarząd miejski składa przysięgę, względnie uroczystą obietnicę, iż będzie sumiennie wykonywał swe obowiązki.

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them. The list includes names such as "John Doe", "Jane Smith", and "Robert Brown", along with their respective addresses.

2. The second part of the document is a letter or a message, written in a cursive script. It begins with a salutation, followed by several lines of text. The text is somewhat difficult to read due to the cursive script and the age of the document. It appears to be a personal letter or a message of some kind.

3. The third part of the document is a list of names and addresses, similar to the first part. It includes names such as "Mary White", "James Black", and "Elizabeth Green", along with their respective addresses. This list appears to be a continuation of the directory or a separate list of contacts.

4. The fourth part of the document is a letter or a message, written in a cursive script. It begins with a salutation, followed by several lines of text. The text is somewhat difficult to read due to the cursive script and the age of the document. It appears to be a personal letter or a message of some kind.

5. The fifth part of the document is a list of names and addresses, similar to the first and third parts. It includes names such as "Thomas Gray", "Sarah Lee", and "William King", along with their respective addresses. This list appears to be a continuation of the directory or a separate list of contacts.

6. The sixth part of the document is a letter or a message, written in a cursive script. It begins with a salutation, followed by several lines of text. The text is somewhat difficult to read due to the cursive script and the age of the document. It appears to be a personal letter or a message of some kind.

7. The seventh part of the document is a list of names and addresses, similar to the first, third, and fifth parts. It includes names such as "Michael Scott", "Jennifer Adams", and "Christopher Evans", along with their respective addresses. This list appears to be a continuation of the directory or a separate list of contacts.

8. The eighth part of the document is a letter or a message, written in a cursive script. It begins with a salutation, followed by several lines of text. The text is somewhat difficult to read due to the cursive script and the age of the document. It appears to be a personal letter or a message of some kind.

9. The ninth part of the document is a list of names and addresses, similar to the first, third, fifth, and seventh parts. It includes names such as "Daniel Hill", "Olivia Clark", and "Nathan Baker", along with their respective addresses. This list appears to be a continuation of the directory or a separate list of contacts.

10. The tenth part of the document is a letter or a message, written in a cursive script. It begins with a salutation, followed by several lines of text. The text is somewhat difficult to read due to the cursive script and the age of the document. It appears to be a personal letter or a message of some kind.

Projekt ustawy oznacza wreszcie obowiązki, które wypadnie wykonywać obranemu burmistrzowi i jego zastępcom. Nadaje on burmistrzowi prawo veto od uchwał rady miejskiej tudzież prawo zawieszania pracy. Ma również burmistrz prawo przeprowadzenia prac, wymagających pośpiechu, bez uprzedniego zezwolenia rady. Na najbliższym posiedzeniu rady powinien jednak o tem zakomunikować. Za nienależyte wykonywanie obowiązków Minister spraw Wewnętrznych może usunąć zarząd miejski. W mieście stołecznem działalność zarządu miejskiego może zawiesić prezydent państwa.

W miastach z prawami gmin mianuje pracowników samorządu sekretarz naczelnika powiatowego, w miastach z prawami powiatowymi - burmistrz. Burmistrz mianuje kierowników szpitali, aptek miejskich, ambulatorjów i innych lekarsko-sanitarnych zakładów, którzy następnie zostają zatwierdzeni przez dyrektora departamentu samorządowego.

Końcowa część projektu ustawy poświęcona jest funkcjom komisji rewizyjnej i sposobowi sporządzania budżetu. W tej swej nowej części nowa ustawa mało się różni od poprzedniej.

Z chwilą nabrania mocy nowej ustawy, zostają skasowane wszystkie poprzednie ustawy o samorządach, w tem i ustawa rosyjska "Gorodowoje Położenije". Minister Spraw Wewnętrznych wydaje przepisy o przeprowadzeniu wydanej ustawy.

W związku z punktem nowej ustawy samorządowej, przewidującym, iż uprawnieni do głosowania powinni posiadać język litewski, "Idische Stimme" zwrócił się do dyrektora departamentu samorządowego p.Josiukajtisa z prośbą o wyjaśnienie.

Z każdej drobnostki - oświadczył dyrektor departamentu - można zrobić wielką rzecz. Chodzi jedynie o to, przez jakie okulary się patrzy. Możliwem jest, iż ze stanowiska mniejszości narodowych punkt ten wydaje się, jako naganka. Ze stanowiska jednak ogólnopanstwowego sprawa ta jest drobnostką.

Każdemu wyborcy wypadnie jedynie napisać swe imię i nazwisko oraz zatrudnienie w liście wyborców.

Tekst projektu ma być nadto zmieniony w ten sposób, iż ma być wyraźnie powiedzianem, iż wyborca powinien umieć podpisać nazwisko kandydata.

Co do punktu ustawy, który może być wyjaśniony w tym sensie, iż jedynie mężczyźni mają prawo wyborcze, to należy zaznaczyć, iż interpretacja taka jest fałszywa. Prawa dla kobiet zagwarantowała konstytucja litewska i nikt nie zadierza praw tych ograniczać.

Narady ludowców w sprawie memorjału do rządu. W ostatnich dniach w Komitecie centralnym ludowców odbył się szereg narad co do memorjału, który ludowcy zamierzają doręczyć rządowi w sprawie politycznej i gospodarczej sytuacji na Litwie.-

Dokoła sprawy Olszewskiego. Sąd okręgowy w Kownie, po skazaniu prałata Olszewskiego, zakomunikował władzom duchownym, iż ma on być pozbawiony święceń kapłańskich do 10 października. Kowieńska kurja metropolitalna odpowiedziała jednak, że zdegradowanie prałata Olszewskiego należy nie do niej, lecz do sądu duchownego. Sąd duchowny ~~niz~~ może kierować się kanonami, które przewidują zupełnie inny wymiar kary. Np. w myśl kanonów, prałat Olszewski może być uniewinniony lub zesłany na kilka miesięcy do klasztoru.

Obecnie więc powstaje sprawa uzgodnienia państwowego wymiaru sprawiedliwości z kanonami kościelnymi.-

